

КУЛТУРОЛОГИЧЕН АНАЛИЗ ВЪРХУ НЯКОИ АСПЕКТИ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ СИСТЕМИ НА БЪЛГАРИЯ, ФИНЛАНДИЯ И
ШВЕЙЦАРИЯ

Янка Колева Желева

CULTURAL ANALYSIS ON CERTAIN ASPECTS OF THE EDUCATIONAL
SYSTEMS OF BULGARIA, FINLAND AND SWITZERLAND

Yanka Koleva Zheleva

Abstract: The aim of this study is to make a brief cultural analysis of the educational systems of Bulgaria, Finland and Switzerland. Consider the specificities of the three countries that ultimately determine the differences between them. Pedagogy has its main objectives and tasks, it is a structured science, but each individual society has its own reading of its application. Physics, chemistry or biology are also subject to certain laws, and their application is the same, not only in these countries but also anywhere else in the world. Why then does this not apply to pedagogy? Where do these differences, too important to be ignored come from?

Key words: religion, culture, history, pedagogy, society, personality

Какво ще кажете за архитект, който поставя основите на ново здание, а не би съумял да отговори на въпроса: какво иска да строи – храм ли, обикновена къща ли, в която би се живяло уютно, красиво, безполезна врата, в която биха се вглеждали минувачите, хотел за ограбване на непресметливи пътници, кухня за преваряване на продукти, музей за съхраняване на рядкости или накрая навес за складиране на всякакви, никому ненужни вектори. Същото трябва да кажем и за възпитателя, който не умее съвсем ясно и точно да определя целта на своята възпитателна работа.

К. Д. Ушински

Педагогиката е хуманитарна наука. В нейния център е детето едновременно като обект и субект на своето образование. Като бъдещ представител на обществото то е носител не само на собственото си развитие, но и на развитието на това общество като цяло. От културологична гледна точка педагогиката е наука, която изследва и изучава

начините, по които културата на един народ се предава на всеки негов член. Да обучава, възпитава и образова в духа на постиженията на собственото културно развитие. Освен класически научни постулати педагогиката предава, учейки децата, историята, развитието на езика и литературата, религията и обществените правила и порядки, характерни за дадено общество. Универсалната дидактика е прочетена по толкова различни начини именно защото хората, които са я прочели, са носители на различни култури и всеки един е видял различното и специфичното в своето общество. Появяват се различни школи, които акцентират върху един или няколко различни елемента на педагогиката, защото това е важно или необходимо от културна гледна точка за това общество. Според Ушински възпитанието помага да се развива националното самосъзнание на народа като творец на историята и създател и носител на всички материални и духовни ценности на обществото.

М. Андреев свързва същността на преподаването с идеята да се учи ученикът как да се учи, а според Пл. Радев преподаването е „модифицирано специфично поведение на учителя, организирано и реализирано в поредица от събития, които са насочени към промяна на поведението на учениците (учене – друга поредица от събития) (Радев, 2007, с. 297).

За да направим кратък културологичен анализ на образователните системи на България, Финландия и Швейцария и да разберем специфичното поведение на учителя, представител на тези системи, първо трябва да се запознаем с държавното устройство на тези държави, с начина на тяхното политическо функциониране и историята им. Образованието, като неотменна част от обществото и неговото развитие, се контролира от всяка страна. Управляващите определят целите, правилата, структурата, продължителността и всичко останало, свързано с протичането на учебният процес.

България е държава, която при своето официално обявяване е съвкупност от няколко племена, най-многобройните от които са прабългари и славяни. Приемането на християнството като обща и официална религия изиграва допълнителна роля при утвърждаването и развитието на България. Повратен момент от българската история, който оказва влияние върху цялостното развитие на държавата и до днес, е приемането на християнството от византийския патриарх. Сложните политически игри на нашите владетели са имали своя резон и всъщност решенията, които те вземат тогава, определят нашето бъдеще сега. Създаването на българската азбука и обединяването на всички племена в България не само под една вяра, но и под един език е другият изключително важен факт, който влияе върху развитието на държавата.

Има голяма разлика между православния, католическия и протестантския прочит на християнството. Католицизмът и протестантството предлагат една по-голяма свобода на човешката воля. Изповедта и прошката, дадена от свещеника, индулгенцията, кръстоносните походи – това са специфични разлики с нашата православна вяра, която нито ги прилага, нито ги приема и разбира като трансцендентни и аксиоматични. Православното християнство има по-мистичен и имагинерен поглед върху християнската доктрина. То е по-догматично, религиозните въпроси, на които католицизмът отговаря с лекота, тук са обвити в трансцендентна непознаваемост на началната константа на християнството въобще. С други думи, българското общество е по-консервативно, патриархално, трудно приемащо различия и промени.

Швейцария от своя страна е създадена от няколко малки графства, обединени в съюз–конфедерация по времето, когато България е утвърдена държава на Балканския полуостров. Швейцария се състои от три етнолингвистични групи, които нямат национална идентичност, а споделят обща история и ценности като федерализъм, неутралитет и пряка демокрация, нямат общ език. Конфедерацията е разделена на относително автономни кантони, които имат право сами да определят правилата в обучението и образованието. Официалната религия е католицизмът, нещо повече – папската гвардия, която се грижи за охраната на Светия отец в Рим, е съставена от швейцарци.

Финландия също е държава, която няма централизирано управление по смисъла на България. Тя е разделена на губернии (лени), които са автономни административни единици, което автоматично им предоставя свобода в определянето на образователната система. Финландската се определя като егалитарна от скандинавски тип, т.е. със силно държавно субсидиране и равенство за всички ученици независимо от произход и вяра. Тази държава е двуезична, официалната религия е лутеранството. Специфичното и различното спрямо православие и католицизма е приемането, че само вярата, без дела и заслуги, е достатъчна за спасението на душата. Лутеранството е основно течение в протестанството и има няколко милиона последователи по света.

Имайки предвид изложеното по-горе, лесно може да се предположи голямата разлика между обучението в България и това във Финландия и Швейцария. Патриархалното и догматично възприемане на християнството оказва директно и много ясно влияние върху начина, по който се преподава в нашата страна.

Словото, като дадено ни от Бог, е трудно познаваемо и само Бог-Отец е в състояние да го разбере, след като То произхожда от него. В случая авторитетът на Бог-Отец се пренася върху *учителя–човек*. Децата са малки, те не разбират и не осъзнават случващото се около тях. Знанието е реалност, която те не могат да управляват. Затова имат нужда от помощта на учителя, като не бива да поставят под съмнение нито нуждата от тази помощ, нито неговия авторитет. С други думи – каквото каже учителят, това е вярно. Той е този, който, говорейки ни сложни и непонятни думи, ще ни покаже верния път, ще подпомогне нашето развитие, ще ни научи. Учейки неговите думи, ще се научим да мислим. В този метод на преподаване липсва свобода или най-малкото е твърде ограничена. Според мен това не е толкова фатално, стига учителят да умее да използва точно тази свобода.

При Финландия и Швейцария свободната воля, дадена от католицизма и особено от лутеранството, като представител на протестанството, доказва своето силно влияние не само върху държавното им управление, но съответно и върху образованието им. Това са мултиетнически общества с определена автономност на областите, запазена още от времето, когато тези земи са били отделни графства. Хората там нямат традицията на държавническото светоусещане, те дължат вяроност само на владетеля на замъка, около който живеят, и нищо повече. Тази недоразвитост им помага след това в по-лесното адаптиране към някои от настъпващите в световен мащаб промени. Те са по-толерантни, по-свободни в изграждането на живота си. Религията тук има огромно значение. Имайки предвид многоезичността и мултикултурността на тези държави, съвсем логични са и техните образователни системи. Свободни, отворени, с поглед върху отделния индивид. Начинът, по-който функционират финландското и

швейцарско общество, не оставя друг избор, освен да се създадат такива училища, в които всички деца, които живеят в тези общества, да бъдат приети – колкото и странни да са те. Затова училището там учи на толеранс, разбиране и приемане без въпроси, без укор, без омраза.

Но голямата свобода е и голяма отговорност. Невинаги свободата на избора е най-доброто нещо за личността. Напоследък обикновената толерантност отстъпи място на изискуема и наложена толерантност. Точно тези държави, които считат себе си за най-толерантни, започват да се държат твърде консервативно и настъпателно в стремежа си да бъдат либерални. Не всички народи приемат подобна свобода и разбиране. И разбира се, не са длъжни.

Колко свободни сме всъщност? И какво точно е съвременното разбиране за свобода? Свободата, която се дава на учениците, предполага ли да е осъзната от недоразвитото детско съзнание? Пресилено е да се твърди, че в такава ранна детска възраст учениците са в състояние да направят какъвто и да било ясен избор. Те все още нямат необходимия емпиричен опит, неспособността за истинска познаваемост е твърде голяма и осъзнатостта за околния свят е в начален етап. Техният мозък и психическата им устойчивост се подлагат на прекалено голямо изпитание с възможността за свобода, която им се дава. Децата в предучилищна и начална училищна степен не могат да направят сериозния екзистенциален избор, който им се предлага. Игровата смяна на половете не е нещо ново, нито фатално. Но тези промени са временни и в крайна сметка недълбоко личностни. Опитът за фронт срещу консерватизма ще бъде кратък и неуспешен. Крайната свобода, която се прокламира и свръх презентира ще отмре от самосебе си. Това са отделни културни нагласи на част от обществото, което се чувства с твърде неразвити вътрешноличностни качества, стихийно и хаотично възникващи и отмиращи претенции на вътрешна заблуда за висока себестойност. Религията на свободната воля - аз вярвам в Бог, Бог ме е създал мъж, но понеже се чувствам жена, имам свободната воля да променя пола си и Бог ще се съгласи. Достигането до такова заключение може да се случи само вследствие на специфично обществено светоусещане, което има своя отпечатък и върху образованието. Тогава може да се зададе следният въпрос: “Ако свободната воля решава всичко, къде е мястото на педагогиката?”

Отношенията между учител и ученик също са твърде различни. Културната постановка на учебния час е типична за всяка една образователна система, изхождаща от съответната религия. Фигурата на учителя е едновременно образът на Бог и образът на свещеника в едно. Както знаем, образованието първо е религиозно, а след това става светско. Затова подобни сравнения и препратки между религия и образование са много важни.

Протестантството предлага една свобода, която понякога е твърде непонятна и опасна за католицизма и православието. Във Финландия образа на учителя-Бог-свещеник е приятелят, който винаги ще бъде до теб, без да ти дава съвет, без да те съди, винаги ще те уважава и ще приема теб и твоите решения, защото уважава правото ти на свободна воля. Католицизмът е по-консервативен и често е способен на крайности. Това е религия, която носи в себе си краен християнски фанатизъм, който, примесен с меркантилизма на Средновековието, донесе духовни и културни изстъпления, имащи отзвук и до днес. Въпреки че през миналия век започна една модернизация и

освежаване на католическата религия и днес тя се ползва с добро име, от време на време избухват скандали свързани именно с отношенията учител-Бог-свещеник. За обикновения човек е трудно да разбере защо именно в тази религия възникна проблемът за педофилията. Авторът на това изследване няма да навлиза в детайли за причините, пораждащи този проблем. Само споменава феномена с цел подчертаване културно-религиозните различия между трите религии.

Някои биха казали, че крайният консерватизъм на православното християнство е неговият най-голям недостатък. Отношенията учител – ученик, поставени на тази плоскост, са ясно детерминирани: единият преподава, другият учи. Събирателният образ учител-Бог-свещеник е издигнат на пиедестал, носи авторитарност и известна непознаваемост, което естествено влияе и върху цялостния педагогически процес. Всъщност тук учителят сам решава дали да бъде приятел. Ако в протестантството и католицизма ролята на учителя-Бог-свещеника са предварително заложили от тяхната религиозна доктрина, то при православието събирателният образ има свободата да избира какъв точно да бъде. Мистицизмът и непознавателността, кротката отдалеченост и липсата на осъдителност са нещо типично за учителя-Бог-свещеника в българското образование. Ще помогна, ако помогнеш сам на себе си.

Характерната културна среда е допълнително натоварена и от специфичната народопсихология. Северните народи са колективни по дух и същност, средиземноморските са ярки и силни индивидуалисти. Католицизмът и протестантството се борят за спасението на душата, православието търси възвисяването на духа. Въпреки общочовешките нужди и стремежи, тези различия се явяват твърде фундаментални, за да не бъдат забелязани. Социокултурните динамики на обществата са неизбежни, но се оказва, че те отново са подчинени на твърде типични и дълбоко вкоренени характеристики.

Човешкото поведение има своя природа, която не е случайно образувание, а форма на най-точна и акуратна адаптация към условията, които са едновременно постоянни и променливи, т.е. това е житие-битието на всяко отделно общество. „Социалната форма на тяхното съществуване позволява и изисква поведение, което се движи между полюсите на многообразието и еднообразието, което познава както произволни вариации, така и съобразяване с определени стереотипи, програми, общи цели и норми. Взаимодействието на личността в дадена социална общност органически включва в себе си както съобразяването с дадени правила, така и свободното излизане от тях, което означава, че всеки човек е едновременно задължен да се съобразява с общите принципи и норми на съвместно съществуване и същевременно той не е и не може да бъде напълно неутрален или изцяло принуден – той има право на избор и поради това носи и лична отговорност за своето поведение.“ (Стефанов, 1998, с.237)

Съвременните педагогически тенденции наблягат именно на тази свобода. Личностите трябва да бъдат научени не само да имат някакви знания и умения, не просто да са следващото поколение от еволюционното развитие на обществото, а така да живеят, че да умеят да носят отговорност. Когато външно стихийното формиране на човешкото поведение не може да удовлетвори всички ситуации и изисквания, се поражда нуждата от специфичен механизъм, който отвътре да поеме резонансите и да осигурява пластичността, повторемостта и изобщо – надеждността на индивидуалното и колективно поведение. Културата се явява като такъв вътрешен регулативен

механизъм, който е в състояние да предотвратява изпадането в състояние на поведенческа неадекватност; в известен смисъл тя не е нищо друго освен средство за субективна намеса в процеса на общуването между хората с оглед постигането на известно съгласуване и единство, на успешно преодоляване на драстични крайности на поведението. Дори Х.Ортега-и-Гасет намира за необходимо да определи културата като своеобразна стратегия за спасението на човека: „Усещайки, че потъва в бездната, нещастникът започва да размахва ръце, за да се задържи на повърхността. Това размахване на ръце, с което той реагира, изправен пред своята гибел, е културата – едно движение на плувец. Когато културата се свежда само до това, тя изпълнява своето предназначение и човек успява да изплува от собствената си бездна.“ (Ортега-и-Гасет, 1984, с.323)

В момента в световен мащаб се случват много важни социокултурни промени. Ако преди за „революции“ в развитието на технологиите и културата се говореше през двадесет, тридесет години, в днешно време това се случва почти всяка година. Невероятният творчески подем за овладяване на космоса на двадесети век безвъзвратно отмина. Изглежда човешкото съзнание „стигна прекалено далеч“ в търсене на себеподобни или най-малкото умоподобни. Всъщност малцина разбираха, че не крайната цел на това търсене бе важна, а самото пътуване към нея. Първите години на двадесети първи век поставиха началото на едно твърде динамично, странно стихийно и необратимо движение на свободната човешка мисъл. Човечеството започна едно обръщане към себе си. Ако преди човекът е бил съизмерим с необятността и непознаваемостта на вселената, то днес той е измерим единствено и само по себе си. Хората се поставиха в центъра на света, обвиха се с покривалото на незаинтересоваността и в крайна сметка се превърнаха в обикновени носители на генетична информация. Престана да има значение терминът „човечество“, вече има значение думата „народ“. Обитателите на планетата нямат една обща цел извън рамките на земните географски понятия. Това, което има смисъл, е етническата и религиозна принадлежност. Нещо повече, стана важна не биологичната единица в рамките на еволюционното и религиозното определение, а свободното и тенденциозно самоопределяне на тази биологична единица спрямо нейни субективни представи. Еманация на свободната воля. Личността вече не трябва да робува на определени норми – тя самата е норма. В случая педагогиката има изключително важна роля, много по-важна от всякога. Тя е тази, която „трябва да размаха ръце“ заедно с културата. Невинаги трябва да възприема и привнася в себе си стихийно появяващите се нови прочити на обществото и отделните личности. Педагогиката е длъжна да запази здравословна доза повторемост, научност и стереотипни форми. Тя е тази, която трябва да запази и предпази устоите на обществото дори когато то самото е готово да се самоунищожи. Образователната система на всяка една държава трябва много ясно да осъзнава своята роля на стабилизатор на революционните експлозии на обществото и да позиционира своите структури като непоклатимата база на съхранение на традициите съвместно с религията. Педагогиката е всъщност културна педагогика – образованието, обучението и възпитанието са носители на местната култура и религия. Затова е невъзможно отделянето на педагогиката от културата.

Известният френски философ Анри Бергсон прави интересната констатация, че религията съществува откак съществува самото общество. „И в миналото, и сега –

пише той – можем да открием човешки общества, които нямат нито наука, нито изкуство, нито философия. Но никога не е имало общество без религия.“ (Бергсон, 1993, с. 72)

Ретроспективно погледнато, всяко общество още от момента на своето сформирание като единна структура се стреми да отвоюва определено пространство от природата. Религията се появява точно на тази основа и започва да придружава формирането на първобитните общности именно в ролята на ефикасна форма за противопоставяне срещу природните стихии. Затова и много често се твърди, че източникът на религиозните виждания и представи трябва да се търси във външната природа. „Непознаването на природата е породило боговете.“- казва Холбах (Гольбах, 1963, с. 356).

Но ако източникът на религията е единствено страхът на човека от небесния гръм, от страшните вълни на морето или пък от другите природни бедствия и няма други мотиви и причини за нейното появяване, то тогава става твърде трудно де се разбере нейната собствена природа. Защото, ако се приеме, че точно дивата и страшна природа дава модела на религиозното мислене, тогава става трудно обяснимо обстоятелството, че тъкмо това мислене твърде често се явява по-универсален изход към душевна хармония, към вътрешното равновесие на човека. Да, религията възниква като съзнателен „неосъзнат“ стремеж към яснота, подредба, защитен механизъм. Нейната крайна цел е физическото оцеляване на обществото. Вторичният резултат – блаженство и възвишеност на духа – са гигантската крачка, явяваща се последното движение, отделящо човека от животните. Ако възприемем структуралистката теория на Сосюр за възникването на езика, ще намерим сходност и дори тъждественост между появата и развитието на религията и появата и развитието на езика. Душата е придобила обемност, изискваща външен израз не само в прости физически действия. Вербализирането на мислите и чувствата на разумния човек се оказва достатъчно за достигането на високото ниво на религията, отвеждаща човешкото общество на по-високо еволюционно развитие.

Тази благотворна спрямо човека функция на религията е твърде добре характеризирана от немския философ Шлайермахер. Той казва, че пред всеки вярващ тя открива уникалната възможност да възприема всяко единично като част от едно цяло, да вижда в отделните неща израз на безкрайната вселена. Религията обединява всичко, тя ни представя света в неговото интегрално присъствие и по този начин е в състояние да внушава универсалност и на човека. „Да обичаме световния дух и да наблюдаваме радостно дейността му, това е целта на нашата религия, а в любовта няма страх.“ – пише Шлайермахер (Шлайермахер, с. 38). Религията открива уникална перспектива пред съзерцанието и затова тя не е въпрос на общността, а на индивида; тя е проблем на сърцето и в най-дълбоките си основи е „нещо различно във всеки човек, едно всякога чисто лично отношение към Бога“. Наистина можем да се съгласим, че религията е свързана с най-чистите мисли и чувства на отделния човек и затова субективният аспект на религиозния опит е много съществен и никога не трябва да се пренебрегва или подценява. Също така може да се приеме като безспорно, че всеки вярващ преживява по свой индивидуален начин връзката или отношението си към Бога. Но безспорно е още и това, че всяка религия като специфичен модел за поведение е нещо различно и най-важното – нещо повече от простата сума на индивидуалните

преживявания и представи. Тя представлява и по-цялостна система от идеи, символи и институции, чрез които хората не само се обособяват един от друг, но винаги и преди всичко се интегрират и най-активно общуват помежду си. Ето защо по-убедително е да се предположи, че религията е свързана с потребността от вътрешно формиране, стабилизиране и развиване на новопоявилото се човешко общество и че само посредством това – като укрепва социалното тяло – тя се превръща и във форма на противодействие срещу природните сили.

През годините религията успява да овладее всички потребности на социалната структура и то до степен, че държавническото управление е пряко подчинено или най-малкото в тясна зависимост от религиозното. Ако в отделните древни езически вярвания подобна идея липсва или е застъпена в много малка степен, то еманацията на отъждествяването на религията с държавата е достигната при християнството с най-известните религиозни постулати: „Каквото на небето, това и на земята.“ и „Отдай кесарю кесаровото“.

През годините религията и влиянието, което тя упражнява върху живота на хората преминаха през най-различни етапи: от спасение и омиротворяване до страх и безумия. Самата тя през вековете мина през „Осанна!“ до „Разпни го!“. Стана ясно, че и свещените думи могат да бъдат интерпретирани по различен начин. Все човешки очи гледат в тях, но духът вижда различни неща. С други думи, отново е видна различната гледна точка. В математиката $2+2$ винаги е равно на 4. Философията обича разнообразието и надълго и широко би разсъждавала кога това математическо съждение е вярно, би ли могло да не е вярно, защо пък трябва да е вярно, кой е решил въобще да има нужда от подобно съждение и накрая да заключи, че абстрактният свят на математиката всъщност много прилича на философия и как самите математици виждат красотата и хармонията на света посредством числата. При религията и педагогиката се оказва, че не е така. Историческото, социокултурното, религиозно и географско развитие на едно общество формират различия у своите членове, които ясно ги отличават от всички останали. Отделните индивиди не винаги осъзнават тази своя различност. Те просто я приемат за даденост и упорито я отстояват, ако някой се опита да им я отнеме. Цитираният по-горе Шлайермахер е представител на протестантството и това личи много ясно от неговите думи. Неслучайно е наричан „бащата на модерното протестантско богословие“. Въобще представителите на католицизма и протестантството обичат да пишат книги, в които ясно да формулират нещата. С религиозно-образователна цел, разбира се. По времето, когато Шлайермахер е творил, България е тънела в религиозно и образователно невежество не по свой избор. Една недостъпна „История славянобългарска“ свети като мъждукащото огънче на своя автор в тези мрачни и тягостни дни. Ако католицизмът и протестантството стимулират да се изявяваш и открито да възвестяваш своите мисли и чувства, то православие се опитва с христовата кротост да приеме ударите на съдбата, което води до една вгълбеност и примиреност, но подкрепени с неописуема вътрешна сила и вяра в Бог. Може би най-праведният християнин не е този, който на всеослушание обяснява своята любов към Бога, а този, който коленопреклонно и само в душата си благодари за Божията милост.

Погледнати от културна и религиозна, дори педагогическа гледна точка образователните системи на България, Финландия и Швейцария нямат почти нищо общо помежду си. Ж. Пиаже като представител на западноевропейската мисъл пише за

асимиляция и акомодация от детето на заобикалящия го свят, а Л. Виготски, като всепризнат авторитет на източноевропейската психология налага изпреварващото обучение. Културологичният анализ показва, че разликите в тези теории всъщност произтичат именно като резултат от особеното и специфично светоусещане на две религии. Адаптивно-консуматорското отношение на католицизма и строгото себеизискващо православно християнство. Дори авторите, създали тези теории, да се определят като „атеисти“, те живеят в общества, създадени и формирани от вярата в сакралното. Всяко поколение е резултат и продукт на всичко преминало през вековете. Нищо не се създава от нищо. И именно тези различия са ценното, дори безценното в човешката култура. Противопоставянето на екзистенциално различни теории е най-добрият фундамент, на който може да стъпи развитието на човечеството. Етнос, народ, държава или конфедерация - наличието на общочовешките ценности, глобализацията и стандартизацията ни водят до извода, че въпреки всички изброени по-горе различия, ние сме просто човеци, които имат честта и удоволствието да са част от всичко това.

ЛИТЕРАТУРА

- Бергсон, А. (1993). *Двата източника на морала и религията*. София.
Гольбах, П. А. (1963). *Избранные произведения в двух томах*. М., т.1.
Иванов., Г., Василева, Е. (2015). *Основи на началната училищна педагогика*. Стара Загора.
Иванов. Г. (2017). *Швейцария и Финландия*. [учебни материали]. Стара Загора.
Ортега-и-Гасет, Х. (1984). *Естетически есета*. София.
Радев, Пл. (съст.) (2007). *Педагогика*. Пловдив: Хермес.
Стефанов. И. (1998). *Природата на културата*. София.
Шлайермахер. *За религията*. София.

Електронни източници

bg.wikipedia.org
vzor.org

Янка Колева Желева

Педагогически факултет
Тракийски университет – Стара Загора
България
Магистърска програма „Предучилищна и
начална училищна педагогика“

Yanka Koleva Zheleva

Faculty of Education
Trakia University - Stara Zagora
Bulgaria
Master's Degree Programme in Preschool and
Primary school Education

e-mail: jkg.geleva@mail.bg

Рецензент: проф. дп.н. Георги Иванов